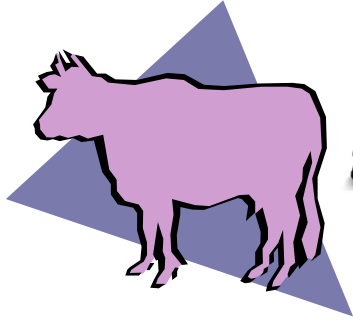

โดย สพ.ญ.มนยา เอกกักร์

การควบคุมป้องกันโรค 布鲁เซลไลซิส

โรค布鲁เซลไลซิสในโค-กระบือ

สาเหตุและอาการ

สาเหตุของโรคเกิดจากแบคทีเรียคือ *Brucella abortus* และอาจพบได้ที่มีสาเหตุจาก *B. melitensis* หรือ *B. suis* ในกรณีที่ไม่เลี้ยงโคร่วมกับแพะแกะหรือสุกรที่เป็นโรค โคที่ไม่ตั้งท้องจะไม่พบอาการของโรค ส่วนโคที่ตั้งท้องอาจมีการแท้งในช่วงระยะเดือนที่ 6-9 ของการตั้งท้อง

การวินิจฉัยและขั้นสูงโรคสัตว์ทางห้องปฏิบัติการ

1. การตรวจทางซีรัมวิทยา

- การทดสอบคัดกรองโรคเบื้องต้นด้วยวิธี Rapid plate test (RPT) หรือ Rose bengal test (RBT)

- การทดสอบยืนยันโดยวิธี EDTA-Tube agglutination test และ Complement fixation test (CFT) ร่วมกับ indirect ELISA (iELISA)

2. การเพาะแยกเชื้อและตรวจทางชีวโมเลกุล

เพาะแยกเชื้อ *Brucella abortus* จากลูกที่แท้ง/รกสารถัดหลังหรือเนื้อเยื่อและต่อมน้ำเหลืองจากการผ่าซาก น้ำนมหรือเลือดที่มีสารกันเลือดแข็งตัว (ในเลือดของกลุ่มสัตว์ที่ให้ผลลบทางซีรัมวิทยาโอกาสพบเชื้อ *Brucella* spp. ประมาณ 1-50% : ข้อมูลกลุ่มภูมิคุ้มกันและซีรัมวิทยา) ร่วมกับการตรวจทางชีวโมเลกุล โดยวิธี PCR ที่มีความจำเพาะต่อสายพันธุ์

การป้องกันโรค布鲁เซลโลซิสในฟาร์มโคและกระบือ

1. ไม่นำสัตว์ที่เป็นโรค布鲁เซลโลซิสและมาจากฟาร์มที่เป็นโรคเข้าเลี้ยงใหม่ในฟาร์ม
2. ทดสอบโรคสัตว์ทุกตัวในฟาร์มอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และขอรับรองสถานภาพฟาร์มปลอดโรคตามหลักเกณฑ์ที่กรมปศุสัตว์กำหนด
3. ไม่เลี้ยงสัตว์ปะปนกับสัตว์ฝูงอื่น/สัตว์ชนิดอื่น
4. กรณีที่พบว่ามีสัตว์แท้งหรือผสมติดยากหรือรกค้างหรือตัวผู้มีลูกอันทะวมให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์โดยด่วน เพื่อตรวจสอบสาเหตุดังกล่าว
5. บันทึกประวัติการทำการชันสูตร布鲁เซลโลซิส สเตรน 19 และแจ้งประวัติการทำการชันสูตรให้เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเจาะเลือด เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการแปลผล
6. ฟาร์มโคเนื้อและกระบือแจ้งเจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ให้ดำเนินการฉีดวัคซีน布鲁เซลโลซิส สเตรน 19 โนโคเนื้อหรือกระบือเพศเมียที่อายุ 3 - 8 เดือน
7. ปรับปรุงสุขาภิบาลฟาร์มให้เหมาะสมในการป้องกันโรค เช่น ใช้อาณาเขต มีรั้วป้องกันสัตว์ฝูงอื่นเข้าฟาร์ม

การควบคุมโรคในฟาร์มที่ติดโรค布鲁เซลโลซิส

1. ห้ามเคลื่อนย้ายสัตว์เข้า-ออกฟาร์มจนกว่าจะมั่นใจว่าไม่มีสัตว์เป็นโรคในฟาร์มตามหลักเกณฑ์ที่กรมปศุสัตว์กำหนด
2. คัดสัตว์ที่เป็นโรคออกจากฝูงโดยตรวจซีรัมวิทยาในโค-กระบือที่อายุมากกว่า 6 เดือน ทุก 2 เดือน และกำจัดสัตว์ที่เป็นโรคจนกระทั่งไม่พบสัตว์ที่ให้ผลบวกทางซีรัมวิทยาต่อโรคภายในฟาร์มติดต่อกัน 3 ครั้ง
3. ทำลายเชื้อโรคในโรงเรือนที่ปนเปื้อน
4. กรณีที่มีสัตว์แท้งให้กำจัดรกและน้ำคร่ำโดยการฝังทันที โดยใส่ถุงมือทุกครั้งสัมผัสกับรก น้ำคร่ำหรือสิ่งคัดหลั่งจากช่องคลอดสัตว์
5. ดูแลสุขาภิบาลฟาร์มให้มีประสิทธิภาพในการป้องกันและควบคุมโรค

โรค布鲁เซลโลซิสในแพะ-แกะ...

สาเหตุและการ

เชื้อแบคทีเรียก่อโรค คือ *Brucella melitensis* สัตว์ได้รับเชื้อโรคจากสารคัดหลั่ง รกและน้ำเชื้อ โดยเชื้อเข้าทางปาก จมูกหรือตาทางผิวหนังลึกขาดหรือการผสมพันธุ์ เชื้อจะอยู่ใน กระแสเลือดในระยะ 10-20 วัน หลังจากได้รับเชื้อและอาจจะอยู่นาน 30-45 วัน สัตว์จะมีการตอบสนองทางซีรัมวิทยา โดยจะตรวจพบแอนติบอดีในซีรัมในระยะ 2-4 สัปดาห์และค่อยๆ ลดลงในบางครั้ง อาจจะไม่พบแอนติบอดี

ในสัตว์ที่ตั้งท้องหรือพบแอนติบอดีในตัวสัตว์ไปจนถึงระยะแท้งลูกหรือคลอดลูก สัตว์อาจมีการแท้งลูกหรือไม่แท้งลูกก็ได้ขึ้นกับปริมาณเชื้อที่มีอยู่ในร่างกาย สัตว์ที่อยู่ในระยะหยุดให้นมจะพบการตอบสนองในระดับที่ต่ำหรืออาจจะไม่พบการตอบสนองทางซีรัมวิทยาปรากฏการณ์ เช่นนี้จะเป็นจุดอันตรายต่อการควบคุมและป้องกันโรคเพราะสัตว์เหล่านี้จะเป็นตัวอมโรคและแพร่โรค ซึ่งในระยะต่อมาจึงจะตรวจพบแอนติบอดีต่อโรคแพะ-แกะที่ติดโรคพบประมาณ 60-84% แท้งลูกเฉพาะการตั้งท้องแรกเท่านั้นแต่สามารถจะปล่อยเชื้อออกมาพร้อมกับ สารคัดหลั่ง/รกในระยะคลอดลูกได้

การป้องกันโรค布鲁เซลโลซิสในฟาร์มแพะ-แกะ

1. ไม่นำแพะที่เป็นโรค布鲁เซลโลซิสหรือแพะที่มาจากฝูงที่เป็นโรคหรือมาจากฝูงที่ไม่เคยทดสอบโรคเข้ามาเลี้ยงในฟาร์ม
2. ทดสอบโรค布鲁เซลโลซิสประจำปีอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง
3. กรณีที่พบสัตว์แท้งลูกให้เก็บลูกสัตว์ที่แท้ง รกส่งตรวจเพื่อหาสาเหตุของโรค
4. ปรับปรุงระบบสุขาภิบาลให้เหมาะสมในการป้องกันโรค
5. ใส่ถุงมือป้องกันการติดเชื้อโรคกรณีที่ต้องสัมผัสกับรก น้ำคร่ำหรือสิ่งคัดหลั่งจากระบบสืบพันธุ์
6. ไม่มีการใช้วัคซีน布鲁เซลโลซิสในแพะ แกะ

การควบคุมโรคในฟาร์มแพะ-แกะที่ติดโรค布鲁เซลโลซิส

1. ไม่ควรเคลื่อนย้ายแพะ แกะ เข้า-ออกฟาร์มจนกว่าจะมั่นใจว่าไม่มีแพะที่เป็นโรคอยู่ในฝูง
2. กำจัดแพะที่เป็นโรค
 - กรณีเปอร์เซ็นต์การเป็นโรคในฝูงต่ำ ให้กำจัดตัวที่เป็นโรคออกจากฝูงและตัวที่เหลือภายในฟาร์มให้ทดสอบโรคทุก 1-2 เดือนติดต่อกันเพื่อกำจัดแพะที่ให้ผลบวกทางซีรัมวิทยาออกไปจากฝูงจนกระทั่งไม่พบสัตว์ที่ให้ผลบวกทางซีรัมวิทยาต่อโรค布鲁เซลโลซิสในฝูงติดต่อกัน 3 ครั้ง
 - กรณีเปอร์เซ็นต์การเป็นโรคให้ผลบวกทางซีรัมวิทยาที่มีเปอร์เซ็นต์สูงให้กำจัดแพะทั้งฝูง
3. ทำลายเชื้อโรคในคอกแพะภายหลังกำจัดแพะที่เป็นโรคออกจากฝูง
4. ทำลายรก น้ำคร่ำที่ถูกขับออกมาในขณะที่แพะคลอด / แท้งโดยการฝังทันทีที่เห็นและทำลายเชื้อโรค
5. ไม่อนุญาตให้บุคคลอื่นๆ โดยเฉพาะเด็กเข้าไปในคอกแพะที่เป็นโรคโดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่สัตว์แท้งลูก
6. เกษตรกรผู้สัมผัสกับสัตว์ที่เป็นโรค / สงสัยให้รีบปรึกษาแพทย์และแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เพื่อทดสอบโรคในฟาร์ม

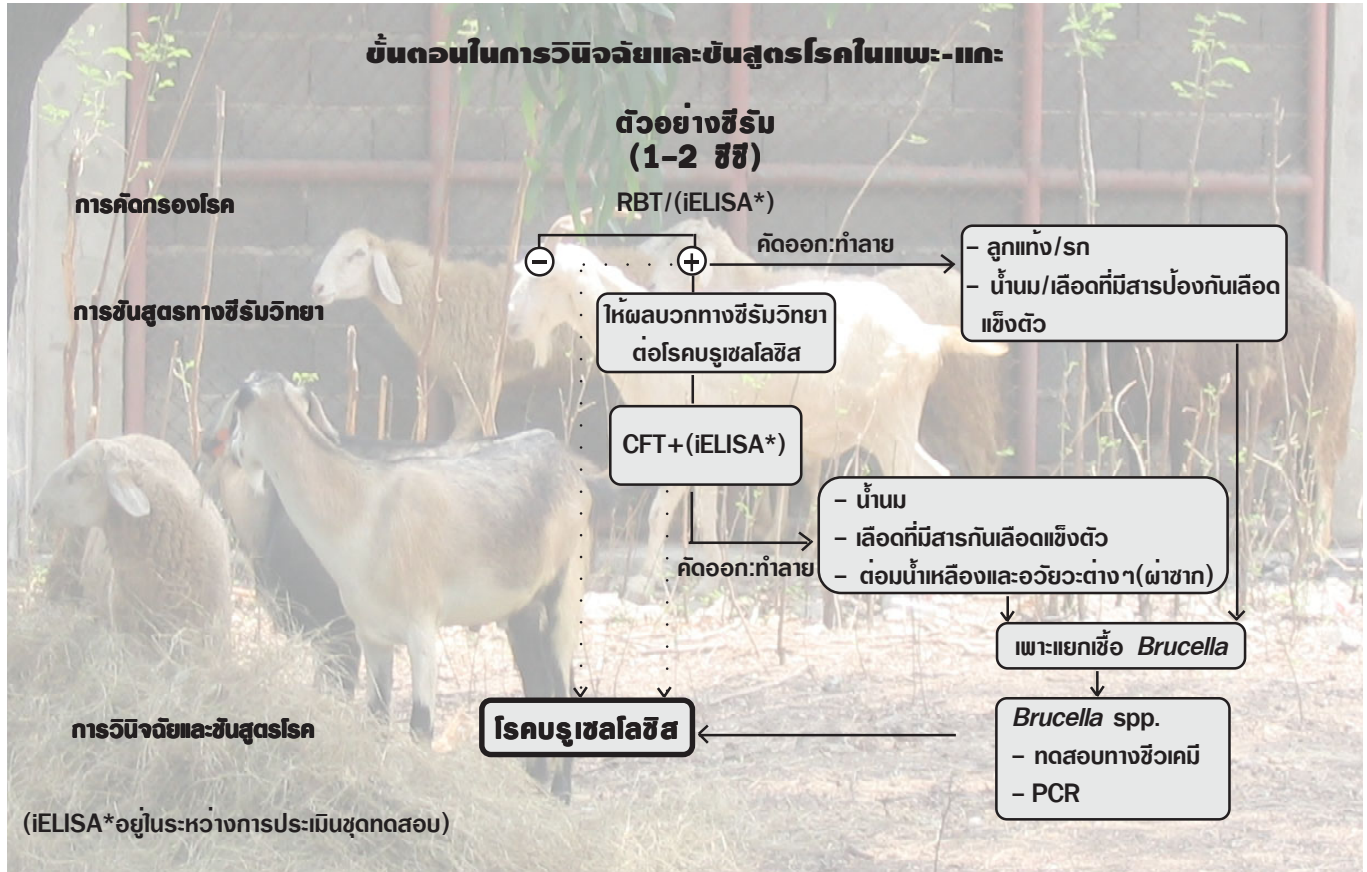

การวินิจฉัยและขั้นสูงโรคในแพะ-แกะ

1. การตรวจทางซีรัมวิทยา

- การคัดกรองโรคใช้วิธี Rose bengal test (RBT) มีวิธีการ แตกต่างจากการตรวจในโคเพื่อเพิ่มความไวในการทดสอบโรค
- การตรวจยืนยันใช้วิธี Complement fixation test (CFT) ร่วมกับ indirect ELISA (iELISA)

2. การเพาะแยกเชื้อและการตรวจทางชีวโมเลกุล

ขอทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างและการส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ โปรดสอบถาม

1. สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ เกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทรศัพท์ 0-2579-8908-14 ต่อ 232 - 235

2. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ประจำภาค

2.1 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ประจำภาคตะวันตก ตู๊ ปณ. 18 อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150 โทรศัพท์/โทรสาร 0-3226-1884

2.2 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ประจำภาคตะวันออก ตำบลคลองกาว อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี 20220 โทรศัพท์ 0-3874-2116-8/โทรสาร 0-3874-2120

2.3 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ประจำภาคใต้ ตำบลที่วัง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80110 โทรศัพท์ 0-7553-8035-6/โทรสาร 0-7553-8035

2.4 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ประจำภาคเหนือ ตอนบน อำเภอหางฉัตร จังหวัดลำปาง 52190 โทรศัพท์ 0-54422-6978 /โทรสาร 0-54422-1476

2.5 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ประจำภาคเหนือ ตอนล่าง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก 65130 โทรศัพท์ 0-5531-2069-73 /โทรสาร 0-5531-2070

2.6 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40260 โทรศัพท์/โทรสาร 0-4326-1246

2.7 ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ประจำภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ 32000 โทรศัพท์/โทรสาร 0-4454-6104

ขอทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการควบคุม/กำจัดสัตว์ที่เป็นโรคสัตว์/สัตว์ที่สัมผัสโรค/การเคลื่อนย้ายสัตว์ไปรณสอบตาม

1. สำนักควบคุม ป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ โทร 0-2653-4444 ต่อ 4121-3

2. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดทุกจังหวัด

3. สำนักสัตวศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 1-9

เอกสารอ้างอิง

1. นพวรรณ มัยยะ มนต์ชัย วัฒนกุล และวีรพงษ์ ธนพงศ์ธรรม 2547 รายงานการควบคุมโรค布鲁เซลโลซิสในแพะนม ที่จังหวัดราชบุรี ปี 2546 จุลสารรายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา 10:2-11
2. Nielsen, K. and J.R. Duncan (Editors) 1990. Animal Brucellosis, CRC Press, Inc. 453 pages
3. OIE, 2004 Bovine brucellosis. In: OIE Manual of diagnostic tests and vaccines for terrestrial animals (mammals, birds and bees) Fifth Edition, 12 rue de Prony, 75017 Paris, France. P 409-438.
4. OIE, 2004. Caprine and ovine brucellosis (excluding *Brucella ovis*). In: OIE Manual of diagnostic tests and vaccines for terrestrial animals (mammals, birds and bees) Fifth Edition, 12 rue de Prony, 75017 Paris, France. P 598-606.

* สามารถหาข้อมูลเรื่องที่เกี่ยวข้องตามหัวข้อฉบับย้อนหลังเพิ่มเติมได้ที่ www.dld.go.th/niah

จดหมายข่าวสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

ISSN 1685-2206

วัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่วิชาการด้านสุขภาพสัตว์โดยเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสารวิชาการเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาด้านสุขภาพสัตว์และการเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านสุขภาพสัตว์

เจ้าของ สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
เกษตรกลาง เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0-2579-8908-14 โทรสาร. 0-2579-8918-19

ที่ปรึกษา สัตวแพทย์หญิงฉวีวรรณ เลี้ยววิจิตรพงษ์ รองอธิบดีกรมปศุสัตว์
นายสัตวแพทย์นิมิตร ไตรวนาธรรม ผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

บรรณาธิการ	สัตวแพทย์หญิงสุภาพร จั๋งพานิช	นายสัตวแพทย์โสภณ ห้วมแสง	สัตวแพทย์หญิงสนทนา มิยะพันธุ์
	สัตวแพทย์หญิงสุจิรา ปาจริยานนท์	นายสัตวแพทย์ปฏิพร ฐาปนกุลศักดิ์	นายอุทิศ ตรีนนทวัน
	นายสัตวแพทย์นพพร ศราธพันธุ์	สัตวแพทย์หญิงพัชรี ทองคำคูณ	นางสาวพนม ไสยจิตต์

จัดพิมพ์และเผยแพร่ ส่วนบริหารจัดการสุขภาพสัตว์ กำหนดออก ปีละ 6 ฉบับ ทุกๆ 2 เดือน ฉบับละ 1,200 ชุด
สำนักงาน ส่วนบริหารจัดการสุขภาพสัตว์ สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ
กรมปศุสัตว์ จตุจักร กทม. 10900
ที่ กษ 0609/พิเศษ

ในราชการกรมปศุสัตว์

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ 1/2521
ไปรษณีย์โทรเลขราชเทวี